

گردشگری موسمی

● خدیجه نصیری

کارشناس ارشد مخاطرات آب و هوایی

احمدالله فتاحی

دکترای تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی

روستایی

چکیده

از گذشته‌های

دور، جنوب شرقی

ایران به شدت وابسته

به فصل موسمی و تحت‌تأثیر

فصل بارانی تابستان است. اکثر

کشورهای جهان از فصل بارانی در آب

و هوای موسمی محروم‌اند و به همین دلیل

سالانه تعداد زیاد از گردشگران از کشورهای

مختلف (مانند نروژ، آلمان، سوئیس و روسیه)

برای دیدن مناظر بارانی موسمی به کشورهای

هندوستان و بنگلادش می‌روند، در صورتی که

در ایران هنوز این نوع گردشگری ناشناخته مانده

و برای آن برنامه‌ریزی نشده است. در این مقاله

تلاش شده است تا با روش توصیفی، به معرفی

این پدیده گردشگری در شهرستان‌های جنوب

شرقی ایران پرداخته شود:

کلیدواژه‌ها: آب و هوای موسمی، هند،

گردشگری موسمی، جنوب شرقی ایران

۱. گردشگری و انواع آن

(کلیماتوریسیم)

لغت گردشگری^۱ از کلمه^۲ تور^۳ به معنای گشتن گرفته شده که ریشه در لغت لاتین تورنس^۴ به معنای دور زدن، رفت و برگشت بین مبدأ و مقصد دارد و از یونانی به اسپانیایی و فرانسه و در نهایت به انگلیسی راه یافته است (امین بیدختی و همکار ۱۳۹۱: ۱۲۲). از گردشگری تعاریف متعددی ارائه شده که از آن جمله در فرهنگ فارسی آمده است «در اقطار عالم سفر کردن و شناخت؛ مسافرت برای تفریح و سرگرمی؛ و سفری که در آن مسافر به مقصدی می‌رود و سپس به محل سکونت خود باز می‌گردد.»

بورکارت^۵ و مدلیک^۶ گردشگری را سفری موقتی و کوتاه معرفی می‌کنند که در آن گردشگر برای سیر و سیاحت به منطقه‌ای خارج از محل سکونت و کار خود می‌رود. این واژه در برگزیده همه چیز از قبیل برنامه‌ریزی سفر، مسافرت به مکان موردنظر، اقامت در آنجا، بازگشت و یادآوری خاطرات سفر بعد از بازگشت است. همچنین شامل فعالیت‌هایی است که مسافر به‌عنوان بخشی از سفر انجام می‌دهد، نظیر خریدهای انجام شده و تعاملاتی که میان میزبان و مهمان به وجود می‌آید (نصراللهی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۹).

عوامل تشکیل‌دهنده گردشگری را می‌توان در چهار مورد زیر خلاصه کرد:

۱. گردشگر یا گردشگران؛ ۲. ناحیه مناسب و مقصد جذاب برای بازدید و سیاحت؛ ۳. راه و مسیر ارتباطی مناسب برای دسترسی گردشگر به منطقه؛ ۴. نظام‌های پشتیبانی و خدماتی برای یاری به گردشگر در طول سفر و اقامت (خاچکی، ۱۳۸۷: ۱۸۱ - ۱۸۰). تاکنون صاحب‌نظران و سازمان‌های بین‌المللی با توجه به معیارهای مختلف، دسته‌بندی‌های متعددی از گردشگری ارائه کرده‌اند که از جمله آن‌ها می‌توان به این موارد اشاره کرد: انگیزه، موقعیت مکانی، هدف، مکان، موضوع.

گردشگری موسمی از جمله گردشگری‌هایی است که با توجه به تأثیر آب و هوا بر میزان تقاضا (Coutinho et al, 2018: 11) در سفر و همچنین تغییر در لذت‌های سفر در طی قرون مختلف (لذت بردن مردم از مناطق پر باران موسمی)، می‌توان آن را به تجارتي سودآور تبدیل کرد.

۲. موسمی چیست؟

مونسون به معنای موسم یا همان فصل بارانی و فصل مرطوب (Song Yang et al. 2013): است. ملوانانی که در زمان‌های مختلف تاریخی به هند می‌آمدند اولین کسانی بودند که متوجه پدیده موسمی شدند. اعراب بازرگانی که به هند می‌آمدند نیز از واژگونی سیستم باد سود می‌بردند و این وارونگی فصلی سیستم باد را «موسم (مونسون)» (کلمه‌ای عربی) نامیدند که به معنای فصل است. موسمی به واژگونی فصلی در جهت باد یک سال اشاره دارد. این تصور که تضاد زمین و دریا در مقیاس قاره‌ای علت اصلی وجود گردش جریانات

مقدمه

انسان امروزی به مراتب بیشتر از اسلاف خود، تغییر و جابه‌جایی (به دو شکل عمودی و افقی) را در زندگی خود تجربه می‌کند؛ گردشگری به‌عنوان جابه‌جایی افقی و فعالیتی چندرشته‌ای برای تحقق توسعه پایدار و ایجاد تحکیم پیوندهای ملی، منطقه‌ای و جهانی با سرعت پرشتاب خود، جایگاه ویژه‌ای را در دنیا کسب کرده (حسینی، ۱۳۹۲: ۲۴) و از دیرباز در ایران رونق داشته و شواهد تاریخی فراوانی دال بر این مدعاست. اما صنعت گردشگری در ایران، آنچنان که باید، رشد و توسعه نیافته و در نتیجه موفقیت‌چندانی برای جذب گردشگر و همچنین دستیابی به مزایای اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی صورت نگرفته است (موسایی و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۶). امروزه با توجه به اهمیت گردشگری به‌عنوان یکی از نیازهای انسان مدرن (ویسی و همکار، ۱۳۹۴: ۳۵) و نقش آن در رشد و توسعه اقتصادی و فرهنگی کشور و تأثیرات چندجانبه در کشورها (برقراری توازن و تعادل در وضعیت پرداخت‌ها، تنوع اقتصادی، افزایش درآمدها و ایجاد فرصت‌های شغلی) (خاکیپور و همکاران، ۱۳۹۲) لزوم توجه به این صنعت و تلاش برای توانمند ساختن و شناساندن جاذبه‌های گردشگری امری ضروری است و سرمایه‌گذاری در این صنعت آثار و تبعات اقتصادی-اجتماعی دارد که به‌عنوان وسیع‌ترین و متنوع‌ترین صنعت درآمدزایی در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی شناخته شده است.

در این راستا با توجه به اهمیت شناخت انواع گردشگری به‌ویژه شناسایی و توسعه گردشگری اقلیمی برای برنامه‌ریزی مناطق گردشگری، نوشتار حاضر با توجه به نبود تحقیقات در این زمینه، به هدف اصلی این مطالعه، یعنی کشف دامنه گردشگری موسمی^۱ در ایران و هدف ثانویه، یعنی کشف شباهت بین گردشگری موسمی هند با ایران و چگونگی موفقیت این مفهوم در این کشور می‌پردازد. در این مقاله سعی داریم بر گردشگری مناطق جنوب شرقی ایران به‌ویژه استان سیستان و بلوچستان تمرکز و قابلیت‌ها و توانایی‌های آن مناطق را در جذب گردشگر ذکر کنیم و یک بعد جدید مانند گردشگری موسمی را برای توسعه صنعت این استان و شهرهای دارای این توانمندی در جنوب شرق کشور بشناسانیم. روش پژوهش این مقاله براساس اطلاعات ثانویه نگارش یافته و تحقیقی توصیفی است و داده‌های کیفی و کمی از منابع مختلف مانند مقالات لاتین، نشریات و روزنامه‌های خارجی و داخلی جمع‌آوری شده است.

۲-۱ مناطق تحت تأثیر موسمی

عمده سیستم‌های موسمی در سراسر جهان با توجه به مناطق مهم جغرافیایی و فصول به پنج رژیم سازمان‌دهی می‌شوند:

۱. منطقه موسمی آسیای جنوبی؛
۲. منطقه موسمی تابستانی شرق آسیا (از جمله شرق آسیا و غرب اقیانوس آرام غربی)؛
۳. منطقه موسمی زمستانی آسیا و منطقه موسمی تابستانی استرالیا (از جمله شرق آسیا، اقیانوسیه و استرالیا)؛
۴. مناطق موسمی آمریکایی (از جمله آمریکای شمالی و آمریکای جنوبی)؛
۵. مناطق موسمی غرب آفریقا

از آنجا که شرایط شدید آب و هوایی مرتبط با موسمی مانند سیل، خشک‌سالی، تنوع و تراکم کفزیان (اجلالی خانقاه و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۷) تغییر در غلظت عناصر در محیط‌هایی دریایی^۱، گاه‌اوضاع اقتصادی و شرایط زندگی مردم منطقه را به هم می‌ریزد، لازم است مؤسسات در سرتاسر جهان به‌وسیله مدل‌های هواشناسی و آب و هوایی این پدیده را به‌طور دقیق بررسی و پیش‌بینی کنند تا دانشمندان بتوانند فراز و نشیب‌ها را در نظر بگیرند و مؤسسات با کمک اطلاعات مرتبط با آن‌ها به جوامع کمک کنند و برنامه‌ریزی دقیق انجام دهند و صنعت مناسب را با توجه به شرایط اقلیمی منطقه برای پیشرفت و توسعه برگزینند.

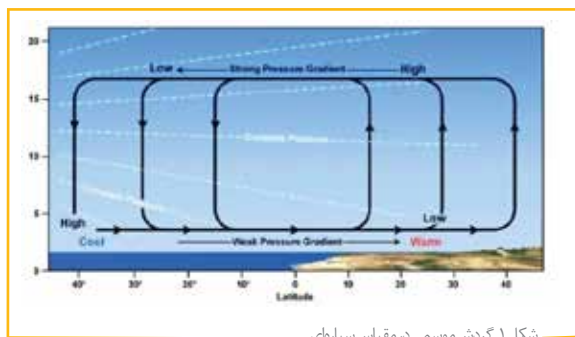
۳. گردشگری موسمی

بیش از نیمی از جمعیت جهان (بیشتر کشورهای در حال توسعه) تحت تأثیر آب و هوای تحت سلطه موسمی زندگی می‌کنند. فرهنگ و سبک زندگی آن‌ها به دور طبیعت چرخه‌ای آن تکامل یافته است و کشاورزی هنوز هم رایج‌ترین شکل استفاده از زمین در بیشتر این مناطق است. وابستگی کشاورزی به باران‌های موسمی به‌ویژه در کشورهای دارای زیرساخت ضعیف و افزایش شهرنشینی باعث شکل‌گیری جوامعی می‌شود که از نظر ویژگی‌های مونسونال، از قبیل تاریخ شروع و خاتمه، کل میزان بارندگی و شدت بارندگی در برابر تغییرپذیری آن‌ها بسیار آسیب‌پذیرند. آب و هوای هند (به‌ویژه شهر چراپوچی، پرباران‌ترین نقطه دنیا در

موسمی است، یک اعتقاد طولانی مدت از زمان هالی (۱۶۸۶) بوده است (Chao et al, 2001:3497). در زمستان که خشکی‌ها نسبت به اقیانوس‌ها سردتر می‌شوند، هوا به سمت بیرون از خشکی جریان می‌یابد. در تابستان، خشکی‌ها نسبت به اقیانوس‌ها گرم‌تر می‌شوند، لذا جریان از اقیانوس به سمت خشکی است. در پاییز و زمستان، خشکی‌ها در عرض‌های جغرافیایی میانه نسبت به اقیانوس‌های اطراف سریع‌تر سرد می‌شوند. هوای سردتر خشکی‌ها به سمت مراکز کم‌فشار بالای اقیانوس‌ها جریان می‌یابند. در بهار و تابستان، خشکی قاره‌ها نسبت به اقیانوس‌ها سریع‌تر گرم می‌شوند و هوای بالای قاره‌ها نسبت به هوای بالای اقیانوس‌ها گرم‌تر است. هوای گرم‌تر صعود می‌کند و هوای سردتر مرطوب بالای اقیانوس به سمت داخل خشکی جریان می‌یابد و به دلیل نیروی کوریولیس به‌صورت چرخندی جریان می‌یابد. توزیع جغرافیایی شدت و مدت موسمی‌ها به‌طور قابل ملاحظه‌ای از سالی به سال دیگر تغییر می‌کند و هنوز نمی‌توان آن را به دقت پیش‌بینی کرد (فلاح قاله‌ری، ۱۳۹۳: ۴۱۵).

به‌طور خلاصه می‌توان گفت: «موسمی، یعنی تغییر فصلی در وزش باد و تغییر فصلی در بارش.» اگر چه از گذشته سه سامانه اصلی موسمی آسیا، آفریقا و استرالیا شناخته شده است. در سال‌های اخیر، به علت افزایش چشمگیر اطلاعات، موسمی آسیا به دو زیرسامانه موسمی هند و موسمی شرق آسیا تقسیم می‌شود. اختلاف دمای فصلی بین اقیانوس‌ها و خشکی‌ها، فرایندهای رطوبتی جو و چرخش زمین، عوامل اصلی ایجاد موسمی‌ها هستند. موسمی‌ها به سبب بارندگی‌هایی که به همراه دارند برای ساکنان مناطق موسمی اهمیت اقتصادی پیدا می‌کنند. تقریباً از ۳۵۰ سال پیش، نیازهای تجاری انگیزه بررسی موسمی را فراهم کرد. سپس، این پدیده به علت اثر مستقیم بر زندگی بشری و ارتباط با الگوی جهانی بارش، مورد بررسی قرار گرفت (خدام و همکاران، ۱۳۹۴: ۵۳-۵۴) معیارهای کلاسیک برای یک جریان موسمی به روایت Ramage (۱۹۷۱) عبارت‌اند از:

- وزش غالب باد بین ژانویه و ژوئیه 12° درجه تغییر می‌کند؛
 - متوسط فراوانی باد غالب $< 40\%$ ؛
 - سرعت متوسط باد از ۳ متر بر ثانیه بیشتر است؛
 - الگوهای فشار معیار پایداری را برآورده می‌کنند؛
- پدیده موسمی در مقیاس سیاره‌ای دارای مکانیسم‌های اساسی زیر است:
- انحنای بادها به دلیل چرخش زمین (هادلی، ۱۷۳۵)؛
 - فرایندهای رطوبت و همرفت (وبستر، ۱۹۸۷؛ براون، ۲۰۱۶).

شکل ۱. گردش موسمی در مقیاس سیاره‌ای

در این کشور فصل وقوع باران‌های موسمی در حدی با زندگی مردم وفق داده شده است که حتی فصل تابستان در متن‌های دانشگاهی و برنامه تحصیلی و تقویم آموزشی با عنوان ترم مونسون یا نیمسال مونسون یاد می‌شود (Academic Calendar for Monsoon Se- mester 2019-2020) و رواج گردشگری مونسون در این کشور به گونه‌ای است که در تقویم گردشگری ایالت‌های مختلف آن از جمله سیکیم (ایالتی در شمال شرقی هند)، ساپوترا و ... فصل تابستان را به فصل مونسون یاد می‌کنند (از ژوئن تا آگوست) و در این بازه زمانی رویدادهای مختلفی را تدارک می‌بینند.

جشنواره اونام (مخصوص کشاورزان)

۴. گردشگری موسمی در ایران

ایران یکی از کشورهای مهم جهان از نظر تنوع و تعدد جاذبه‌های گردشگری (جزء ۱۰ کشور برتر دنیا) است. جاذبه‌های فراوان تاریخی، فرهنگی، مذهبی، شهری، روستایی، ساحلی، کوهستانی، همراه با تنوع اقلیمی که بر تمامی جاذبه‌های دیگر نیز اثرگذار است و همچنین مهمان‌نوازی ایرانیان، این کشور را در وضعیت مناسبی برای جذب سهم عمده‌ای از گردشگران بین‌المللی قرار داده است (ویسی و همکار، ۱۳۹۴: ۱۳۷).

همان‌طور که گفته شد پدیده موسمی در کشورهای هند، پاکستان و بنگلادش تأثیر بسزایی در ایجاد بارش‌های شدید دارد، از همین رو سواحل اقیانوسی ایران نیز به دلیل نزدیکی به اقیانوس هند از ابعاد مختلف تحت تأثیر مونسون قرار می‌گیرند^۱ و در شهرهای جنوبی سیستان و بلوچستان همچون سرباز، نیکشهر، ایرانشهر و در بندر چابهار و دریای عمان (مکران) بارش‌هایی با ویژگی بارز ریزش‌های رگباری و سنگین در مدت زمان کوتاه همراه با تندباد در تابستان رخ می‌دهد (ایرنا، ۱۳۹۵)؛ بارش‌هایی که با ایجاد هوای خنک^۱ و بهترین فضا برای تفریح و گردش در چابهار و کنارک، خود، زمینه‌ساز حضور گردشگران و رونق اقتصادی منطقه می‌شوند (شهبازی، ۱۳۹۷). همچنین به‌منظور آشنایی با فرهنگ و هنر بومی، سازمان منطقه آزاد چابهار با همکاری استانداری، جشنواره مونسون (جشنواره و نمایشگاه توانمندی‌های روستاییان و عشایر استان) را هر سال هم‌زمان با وزش بادهای اقیانوسی و موسمی از سمت دریای عمان و اقیانوس هند، در چابهار برگزار می‌کند. اصلی‌ترین این جشنواره‌ها از

فصل تابستان) نیز به شدت تحت تأثیر بادهای موسمی قرار دارد و به همین علت گردشگری مونسون (موسمی) به‌عنوان صنعتی جدید در گردشگری در فصل موسمی هر ساله جهانگردان زیادی را از سرتاسر دنیا به مناطق موسمی هندوستان، بنگلادش و کشورهای تحت منطقه موسمی می‌کشاند. طبق ویژگی‌های ذکر شده در خصوص بارش‌های فراوان و سیل‌آسا و زیان‌هایی که این بارش‌ها به زندگی عادی مردم می‌زند با ایجاد دمای خنک و شرایط مطلوب، اهمیت بسیار ویژه‌ای برای صنعت گردشگری به خصوص گردشگری اقلیمی (کلیماتوریسم) دارد.

در کشورهای حوزه موسمی و همسایه‌های جنوب شرقی ایران، جشنواره‌های مختلفی با توجه به تبلیغات گسترده در کشورهای منطقه و اروپایی در دوره موسمی برگزار می‌شود.

جشنواره تیج (Teej) یک نام عمومی برای تعدادی از جشنواره‌های هندو است که توسط زنان عمدتاً در شمال هند و نپال برگزار می‌شود و از فصل موسمی استقبال می‌کنند و دختران و زنان با دعا و آهنگ و دیگر رسوم آن را جشن می‌گیرند (Bhatnagar, 1988: 63).

جشنواره موسمی ساپوتارا در هندوستان نیز که در بین ماه‌های اوت و سپتامبر برگزار می‌شود از هشت جشنواره بزرگ گردشگری است. تورهای گردشگری بزرگی در هندوستان همانند Ex Saputara Monsoon Package Tour خدمات‌دهی ویژه‌ای را ارائه می‌دهند و به دلیل اهمیت موسمی نام خود را از این پدیده آب و هوایی گرفته‌اند.

جشنواره موسمی ساپوتارا

از قطب‌های گردشگری موسمی در هندوستان می‌توان Chikkamagalore و Kodagu و Uttara Kannad را نام برد.

جشنواره صومعه لاداج

این صنعت هستند (ویسی، ۱۳۹۶: ۹۵-۹۴) و برگزاری جشنواره‌های موسمی فرصت مناسبی برای توسعه اقتصادی از طریق توسعه گردشگری اقلیمی است. باید تحقیقات بیشتری در خصوص اینکه چگونه می‌توان گردشگری موسمی (گردشگری باران) را به‌عنوان یک تجارت سودآور در کشور ارتقا داد، محققان حوزه گردشگری به‌ویژه در زمینه گردشگری اقلیمی باید تحقیقات و بررسی‌های بیشتری انجام دهند.

۵. نتیجه‌گیری

آب و هوای موسمی با بارندگی‌های فراوان با ایجاد گردشگری موسمی یک فرصت عالی برای افزایش و حفظ گردشگران داخلی و خارجی با ارائه تجربه‌های مختلف و سفرهای پرماجر برای لذت بردن از جذابیت فصل بارانی در جنوب شرقی ایران است. با توجه به توسعه و گسترش عوامل مرتبط با صنعت گردشگری و پیشنهادهایی در خصوص استفاده بالقوه از منابع طبیعی و تاریخی چابهار در کنار گردشگری موسمی، امید جدیدی برای صنعت گردشگری است. سازمان‌های خصوصی ایران با پیشگام شدن از طریق کار روی ایده جدید «گردشگری موسمی» می‌توانند صنعت گردشگری ایران را تقویت کنند. معمولاً با گرمای تابستانه که در مناطق دیگر کاهش می‌یابد پدیده موسمی با توانایی بزرگی که برای ایجاد تغییر آب و هوای منطقه دارد تغییر قابل ملاحظه‌ای برای رشد اقتصاد گردشگری ایران است.

در پایان باید گفت با توجه به تمرکز بر توسعه تولید و اشتغال (به‌عنوان یکی از مأموریت‌های سازمان منطقه آزاد چابهار) (روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان منطقه آزاد چابهار، ۱۳۹۶) مهم‌ترین پیشنهادها و سیاست‌هایی که در جهت ترویج و بهبود صنعت گردشگری موسمی در ایران باید بدان‌ها توجه کرد، عبارت‌اند از:

- تهیه نقشه گردشگری موسمی؛ باید نقشه‌ای مناسب برای «لیست کارهایی» تهیه شود که در طراحی مجدد جاذبه‌های گردشگری کمک کند و تصمیماتی در خصوص فعالیت‌های گردشگری موسمی برای گردشگران داخلی و خارجی انجام پذیرد.

- برندسازی: از طریق برندسازی کشور در خصوص گردشگری اقلیمی، این نوع گردشگری موقعیتی را که شایسته آن است پیدا می‌کند. جنوب شرقی ایران به‌عنوان منطقه‌ای با سابقه تاریخی، چشمه‌ها، کوه‌های مینیاتوری، گل‌افشان، آب‌فشان و میوه‌های گرمسیری به همراه زیبایی بی‌انتهای فصل باران، می‌تواند یک مکان گردشگری جذاب برای گردشگران موسمی باشد.

- توسعه مناسب امکانات توریستی در سطوح دولتی و غیردولتی به ترویج گردشگری در فصل بارانی.

۲۲ تا ۲۶ شهریورماه برگزار می‌شود که فرصت مناسبی برای معرفی توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها و زیبایی‌های سیستان و بلوچستان از رسانه‌ها به‌ویژه از شبکه تلویزیونی استانی هامون به مهمانان است (جدول ۲) (سرایانی، ۱۳۹۶).

ردیف	رویداد	ردیف	رویداد
۱	عرضه غذاهای سنتی	۱۲	مسابقات بازی های محلی
۲	گوش سپردن به موسیقی بلوچی	۱۳	از سوزن‌دوزی‌ها تا سفال‌های جهانی
۳	تئاتر بلوچی	۱۴	استفاده از فرصت موج سواری در منطقه آزاد چابهار
۴	رقص شمشیر سیستان	۱۵	کارناوال شادی همراه با دهل و سوزنای بلوچی

فصل موسمی با موج‌های پر قدرت که از وسط اقیانوس هند به سمت ساحل راه می‌افتد، موجب شکل‌گیری پدیده‌های جذابی در چابهار می‌شود. این موج‌ها وقتی به ساحل چابهار می‌رسند، از قدرتش کم می‌شود، ولی چون سواحل شرق چابهار دارای صخره‌های بزرگ است با خوردن موج‌ها به صخره‌ها تا چند متر موج‌هایی تشکیل می‌شود که آب‌پاشی به یاد ماندنی برای گردشگران این منطقه را بر جای می‌گذارد. این موج‌ها با نفوذ به دهانه و سوراخ‌های کنار صخره از دهانه روی صخره با قدرت خارج می‌شوند و پدیده‌ای دیگر در کنار موج‌فشان رقم می‌زنند که نامش آب‌فشان است. این آب‌فشان همان فواره است، منتها یک فواره طبیعی بلند که طول آن گاه به ۴ متر می‌رسد (عظیمی، ۱۳۹۸) و ویژگی‌های دیگر موج‌های بلند و در عین حال مداوم در این ۳ ماه از سال، این امکان را فراهم می‌کند تا موج‌سواران حرفه‌ای در چابهار برای مسابقات آماده شوند (عظیمی، ۱۳۹۸).

در ایران با توجه به وجود منطقه موسمی در شهرستان‌های جنوبی استان سیستان و بلوچستان، توجه به این پدیده نسبت به جشنواره‌های هدف گردشگری موسمی در کشور هند بیشتر به‌صورت جشن‌های آیینی سنتی و کوچک است تا به‌عنوان صنعت گردشگری در نظر گرفته شوند. این نوع از گردشگری در ایران به‌عنوان محصول دوگانه قابل ارائه است، یعنی گردشگری موسمی در کنار گردشگری ساحلی و هنوز در مرحله جنینی خود قرار دارد و قابلیت آن را دارد که به‌صورت جهانگردی موسمی مورد توجه قرار گیرد.

دیدگاه‌های بارونز (۱۹۹۹)، شارپلی، کمپل و بوچان (۲۰۱۴) را می‌توان به‌عنوان جملات کلیدی برای رشد توسعه گردشگری موسمی دانست. بارونز معتقد است گردشگری در وهله اول، یک ابزار توسعه است و شارپلی تأکید می‌کند که گردشگری به‌صورت گسترده، ابزاری مهم برای رسیدن به توسعه در مناطق هدف است و علت وجودی آن، ارتقا و توسعه منطقه‌ای و ناحیه‌ای در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه است و تقریباً همه دولت‌ها به دنبال کسب حداکثر منافع از

اطلاع‌رسانی و تبلیغات حمایتی و تصاویر بصری جذاب منطقه گردشگری موسمی برای دوستداران گردشگری از جمله گردشگران ملی و بین‌المللی (پیشنهاد اقدامات/ استراتژی‌های مختلف برای ترویج گردشگری موسمی).

کشف چالش‌ها و فرصت‌های پیشبرد گردشگری موسمی.
بررسی ابعاد بازار گردشگری موسمی.

پی‌نوشت‌ها

1. Monsoon Tourism
2. Tourism
3. Tour
4. Turns
5. Burkart
6. Medlik
7. Monsoon

۸. فلزات سنگین در محیط‌های دریایی از دو منبع طبیعی و انسانی منشأ می‌گیرند. از پدیده‌های طبیعی تأثیرگذار بر غلظت فلزات سنگین، پدیده مونسون است. مونسون با افزایش بارندگی و آب‌شویی سواحل و بر هم زدن لایه‌های آب می‌تواند بر غلظت عناصر اثر داشته باشد (صفاهیه و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۵).

۹. برای مثال از لحاظ اقتصادی با توجه به وابستگی معیشت مردم آن منطقه به صید از دریا، در این ماه‌ها شناورهای صیادی (لنج و قایق) تا پایان دوره زمانی مونسون از رفتن به دریا خودداری می‌کنند (دنیای اقتصادی، ۱۳۹۴).

۱۰. دمای هوا از ۲۲ درجه سانتی‌گراد بالاتر نمی‌رود.

منابع

۱. اجلائی خنقانه، کیوان؛ اکبرزاده، غلامعلی؛ رشیدی، شهره و موسوی، سیدعلی (۱۳۹۶). «بررسی اثر مونسون بر تنوع و تراکم کفزیان در سواحل ایرانی دریای مکران». *اقیانوس‌شناسی*، سال هشتم، شماره ۲۹، ص ۸۷.
۲. امین بیدختی، علی‌اکبر و شریفی، نوید (۱۳۹۱). «بررسی رابطه بین رونق گردشگری و سرمایه اجتماعی در مناطق ساحلی دریای خزر». *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری*، سال هفتم، شماره ۱۷، ص ۱۲۲.
۳. ایرنا (۱۳۹۵، ۱۲ مرداد). «پدیده مونسون زیبا اما بی‌رحم» (<http://www.irna.ir/news/82172275>).
۴. برانعلی، خاکپور؛ رضانی، مرتضی و جوانشیر، محمد (۱۳۹۲). «سازمان میراث فرهنگی و صنایع گردشگری، چالش‌های مدیریت گردشگری با رویکرد اکوتوریسم و توسعه پایدار در ایران». اولین همایش ملی مدیریت گردشگری، طبیعت‌گردی و جغرافیا، بهمن ۱۳۹۲. همدان، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری.
۵. حسینی، شیما (۱۳۹۲). «اهمیت صنعت گردشگری». *دو ماهنامه آمار، شماره سوم*، ص ۲۴.
۶. خدام، نوشین؛ ایران‌نژاد، پرویز و احمدی گیوی، فرهنگ (۱۳۹۴). «بررسی اثر موسمی هند بر اقلیم تابستانی ایران». *مجله ژئوفیزیک ایران*، ج ۹، شماره ۲، ص ۵۴-۵۳.
۷. دنیای اقتصاد (۱۳۹۴، ۷ مرداد). «بادهای مونسون گردشگران را به چاهار می‌کشاند». برگرفته از (<http://www.donya-e-qtasad.com/fa/tiny/news-905527>).
۸. روابسط عمومی و امور بین‌المللی سازمان منطقه آزاد چاهار (۱۳۹۶، ۸ شهریور). «آغاز جشنواره تابستانی مونسون منطقه آزاد چاهار»، برگرفته از (<http://www.cfzo.ir>).
۹. سرایانی، حیدر (۱۳۹۶، ۱۴ شهریور). «جشنواره تابستانی مونسون و استقبال خوب هموطنان از منطقه آزاد چاهار». ایرنا، برگرفته از

www.irna.ir/news/82655939.

۱۰. شهبازی، میترا (۱۳۹۷، ۲۰ مرداد). «موج‌فشان و آب‌فشان مونسون چاهار در انتظار گردشگران». برگرفته از (<http://www.javann.ir/003reM>).

۱۱. صفاهیه، علیرضا؛ پاکزاد توچایی، ساحل؛ رونق، محمدتقی؛ ارچنگی، بینا و حمزه، محمدعلی (۱۳۹۲). «مطالعه تأثیر پدیده مونسون بر تغییر غلظت فلزات سنگین Zn و pb، Ni، Cu، Cd در رسوبات امتداد خلیج گواتر تا بزم». *مجله علوم و فنون دریایی*، دوره ۱۲، شماره ۳، ص ۱۵.

۱۲. عظیمی، سیدامیر حسین (۱۳۹۸، ۱۱ تیر). «مونسون، چشم‌انتظار گردشگران تابستانی». *همشهری آنلاین*، برگرفته از (www.hamshahronline.ir/news/446094).

۱۳. فلاح قاهری، غلامعباس (۱۳۹۳). *اصول و مبانی هواشناسی*. چاپ دوم، سبزوار: دانشگاه حکیم سبزواری.

۱۴. لطفی حاجکی، بهنام (۱۳۸۷). «گردشگری به مثابه یک صنعت». *راهبرد*، سال اول، شماره دوم، صص ۱۸۱-۱۸۰.

۱۵. موسایی، میثم؛ هاشمی، سمیه و ابراهیمی، میترا (۱۳۹۱). «بررسی جامعه‌شناختی توسعه پایدار گردشگری در ایران: موانع، چالش‌ها، راهکارها». *فصلنامه تخصصی علوم/اجتماعی*، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر، سال ششم، شماره ۱۶، ص ۲۶.

۱۶. نصراللهی، زهرا؛ جهانبازی، ندا و ناصری، طاهره (۱۳۹۳). «رده‌بندی استان‌های کشور برحسب جاذبه‌های گردشگری». *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری*، سال نهم، شماره ۲۸، ص ۱۹.

۱۷. ویسی، هادی (۱۳۹۶). «بررسی سیاست‌گذاری صنعت گردشگری در قوانین بالادستی جمهوری اسلامی ایران». *فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی*، دوره ۷، شماره ۲، صص ۹۵-۹۴.

۱۸. ویسی، هادی و مهماندوست، خدیجه (۱۳۹۴). «بررسی موانع توسعه صنعت گردشگری بین‌المللی در ایران با تأکید بر گردشگر ورودی». *فصلنامه ژئوتولیتیک*، سال یازدهم، شماره اول، ص ۱۳۵.

19. Academic Calendar for Monsoon Semester(2019-2020). (Approved by the 71st Meeting of the Senate) & available from: https://www.google.com/url?sa=t&rc=t&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi9_pmwrITIAhUQ16QKHbWfCWgQFjAegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fnic.ac.in%2Fapp%2Fwebroot%2Fimg%2Fupload%2Fcal_mon_19.pdf&usg=AOvVaw1qn-1m6WiETKRFGGcChTA.

20. Bhatnagar, M., Asian Folklore Studies. The Monsoon Festival Teej in Rajasthan. 1988; 47: 63-72. , Manju Bhatnagar, p.63

21. Brown, J.(2016). Monsoons: an introduction, Journal of Climate, Bureau of Meteorology, Research & Development, With material from Ma. Wheeler.

22. Chao, W. C., & Chen, B. (2001). The origin of monsoons. Journal of the Atmospheric Sciences, 58(22), 3497-3507. p.3497

23. Coutinho, V.B., Prof. Alexander, Seraphim, P., Joseph, C. & Shaji, S. (2018). COMPASS, Journal of the Department of Tourism, 3(1), p11.

24. CLIVAR Asian-Australian Monsoon Panel & GEWEX Monsoon Asian Hydro-Atmosphere Scientific Research and Prediction Initiative. The Global Monsoon System: Research and Forecast, Report of the International Committee of the Third International Workshop on Monsoons (IWM-III) November. 2004, China, available from: [http://www.clivar.org/organization/aamp/aamp.php & http://mahasri.cr.chibau.ac.jp/index_e.html](http://www.clivar.org/organization/aamp/aamp.php&http://mahasri.cr.chibau.ac.jp/index_e.html)

25. Reports to the nation on our changing planet. The North American Monsoon, p.2; available from: https://www.google.com/url?sa=t&rc=t&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwimqzbA0_TnAhVJqxoKHSg6AbMQFjABegQIAhAB&url=http%3A%2F%2Fwww.cpc.ncep.noaa.gov%2Fproducts%2Foutreach%2FReport-to-the-Nation-Monsoon_aug04.pdf&usg=AOvVaw3a0kUduC-0Zu6R8ZDUelDb.

26. Sikim Tourism Calendar(2018), available from: https://www.google.com/url?sa=t&rc=t&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiOyIDloYTIhUOCewKHZwDscQFjAAegQIABAC&url=http%3A%2F%2Ffsikkimtourism.gov.in%2FWebforms%2FGeneral%2FpdF%2FSIKKIM_TOURISM_CALENDER.pdf&usg=AOvVaw2cyJMfcJquSW-R48_3PYoGc.

27. Yang, S., Silva, V.(2013). Monsoons, Wayne Higgins Climate Prediction Center, NCEP/NWS/ NOAA, Maryland, USA.